

105. rocznica śmierci Władysława Żeleńskiego

2026-01-23

Dziś, 23 stycznia, mija 105. rocznica śmierci Władysława Żeleńskiego - kompozytora, pianisty, pedagoga, założyciela i pierwszego dyrektora Konserwatorium Towarzystwa Muzycznego w Krakowie, a także Honorowego Obywatela Krakowa. Z tej okazji na grobie artysty na Cmentarzu Rakowickim zapłonie znicz od władz Miasta Krakowa.

Władysław Żeleński urodził się 6 lipca 1837 roku w Grodkowicach. 23 lutego 1846 roku w trakcie rzezi galicyjskiej dwór w Grodkowicach został napadnięty przez uzbrojonych chłopów, ojciec Żeleńskiego zginął, a matka z dziećmi przeniosła się do Krakowa.

W latach 1850–1857 Władysław Żeleński uczęszczał do krakowskiego Gimnazjum św. Anny (Kolegium Nowodworskiego), ucząc się równocześnie gry na fortepianie u Kazimierza Wojciechowskiego, a następnie u Jana Germasza. W zakresie kompozycji kształcił się u Franciszka Mireckiego. W wieku 20 lat miał już w swoim dorobku kompozytorskim dwa kwartety smyczkowe, trio fortepianowe oraz Uwerturę na orkiestrę, której prawykonaniem osobiście dyrygował na koncercie 29 lipca 1857 r. w Krakowie. W 1857 r. rozpoczął studia na wydziale filozoficznym, które kontynuował na Uniwersytecie Karola w Pradze, uzyskując w 1862 r. tytuł doktora. Tam też podjął też studia kontrapunktu i gry organowej pod kierunkiem Josefa Krejčiego. W 1866 r. rozpoczął studia kompozytorskie w Konserwatorium Paryskim u Napoléona-Henriego Rebera, następnie prywatnie uzupełniał studia kompozytorskie u Bertolda Damckiego.

W 1870 r. Żeleński powrócił do kraju. 30 stycznia 1871 r. w Krakowie odbył się jego koncert kompozytorski, z którego dochód przeznaczył na odbudowę Sukiennic. Po śmierci Stanisława Moniuszki objął klasę harmonii i kontrapunktu w Konserwatorium Warszawskim. W 1878 r. został dyrektorem artystycznym Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego. W 1881 r. powrócił na stałe do Krakowa. Z jego inicjatywy zostało powołane Konserwatorium Krakowskie, w którym pełnił funkcję dyrektora. W konserwatorium prowadził także klasę organów i wykładał przedmioty teoretyczne. Jednym z jego uczniów był pianista i kompozytor Zygmunt Stojowski.

Żeleński przybył do Krakowa już jako znany kompozytor, m.in. „Symfonii” (1871), uwertury „W Tatrach” (1872), „3 kwartetów smyczkowych”, „Trio fortepianowego”, licznych utworów fortepianowych i pieśni. Wiele jego dzieł ukazało się drukiem w renomowanych firmach w Niemczech i Włoszech. W Krakowie napisał m.in. 4 opery: „Konrad Wallenrod” (1884), „Goplana” (1896), „Janek” (1900), „Stara baśń” (1906), a także „Koncert fortepianowy Es-dur” op. 60, „Kwartet fortepianowy c-moll” op. 62 i „II Symfonię” (1912) oraz liczne kompozycje okolicznościowe, zwłaszcza kantaty przeznaczone na patriotyczne uroczystości.

W 1913 r., w 75. rocznicę swoich urodzin, otrzymał honorowe obywatelstwo miasta Krakowa.

Zmarł 23 stycznia 1921 roku w Krakowie. Został pochowany na Cmentarzu Rakowickim.